

ÇOCUKLARIN DERİN BAKIŞI

(1980'li Yıllar Özbek Çocuk Edebiyatında Yeni Neslin Arayışları)

DOÇ. DR. RAHMETULLA BEREKEYEV*

1980'li yıllar Özbek çocuk edebiyatının şiir sahasındaki gelişmelerden bahsetmek için, bu sahada yeni örnekler veren genç şairlerimizin eserlerini ayrıntılı olarak incelemek gerekir. Biz de bu makalemizde edebiyat alanına yeni girmiş ve çalışmalarıyla ilk baharda boy gösteren lâleler gibi, yeni dönemler için büyük ümit vaat eden genç kardeşlerimizin eserleri üzerinde durmak istiyoruz. Zira bu eserler, çocuk edebiyatında gittikçe canlanan yeni bir dalganın ve yeni bir bakış açısının müjdecileridir. Biz bu nedenle, sözünü ettiğimiz bu genç şairlerin eserlerinin toplandığı iki kitap hakkında bazı değerlendirmeler yapmak istiyoruz.

Özbek çocuk edebiyatının yeni mahsulü olan bu kitaplardan biri diğer kitaplardan oldukça farklı. Bu kitap, çocukların kendilerinin yazdığı şiir, hikâye, masal, destan ve kıssaların yanında, çocukların çizdiği resimlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelmiştir. Bilinmektedir ki, *Çölpan Neşriyatı*, *Tan Yıldızı* gazetesıyla birlikte “Her Daim Güneş Olsun” adıyla bir yarışma düzenlemişti. Sözünü ettiğimiz bu kitap, yarışmaya katılan en seçme eserlerden oluşmaktadır. Kitap, yarışmanın başlığı olan *Her Daim Güneş Olsun* adını taşımaktadır.

Her Daim Güneş Olsun adlı kitapta toplanan eserler beş bölüm hâlinde verilmiştir. Kitapta eserleri bulunan çocuklar; “Anam Gibi Mihribansın, Vatan” diyerek ana vatanı methetmiş, “Her Daim Güneş Olsun” diyerek barışı savunmuş, “Anneciğim Tabiat” diyerek uçsuz bucaksız, rengârenk yer ve gök hakkında, tabiatın çocukları olan bitkiler ve hayvanlar hakkındaki fikirlerini açıklamışlar, okul ve evdeki günlük işlerinin kendilerinde uyandırdığı hisleri oldukça başarılı bir şekilde kâğıda dökmüşlerdir. Bu eserlerin sahibi olan çocuklarımızın, yaratıcılığın zorluklar ve tutkularla dolu dünyasına doğru attıkları ilk adımlar, Özbek edebiyatının geleceği için büyük bir ümit vaat ediyor.

Elbette, bu gençleri olduğundan fazla idealleştirerek onların eserlerinin başarılarını abartmak niyetinde değiliz. Fakat, son devirlerde çocuklar için yayımlanan kitapların çoğunun orta seviyede olduğunu ve bu kitapların büyük bir kıs-

* Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Alişir Nevayi Edebiyat Enstitüsü Genel Sekreteri.

mının övgülerle dolu, nasihat niteliği ağır basan ve kafiye üzerine kurulmuş çalışmalar olduğunu kabul edersek, usta çocuk kitabı yazarlarının, çocukların kendilerinin yazdığı şiir, hikâye, masal ve destanları daha dikkatli incelemelerinin çok faydalı olacağı görüşündeyiz. Bu satırları okuyan yazarların “Çocukların böyle iyi yazılar yazdığı bu dönemde, acaba biz bu çocukların seviyesinde hatta daha aşağı seviyede yazılar mı yazıyoruz?” şeklinde olumsuz bir fikir ortaya çıkabilir.

Vabkent’li Nadire Baratova “Ana Yurdum” adlı şiirinde;
*Vatan benim küçük yüreğim,
 Kalbin ortasında yer alan,
 Bunun için elimde kalem,
 Sevgim buna bağlı kalan.*

diyerek, şiirinin yer aldığı kitaptaki bütün şiirlerin samimiyet ve hararetini ortaya koyuyor. İşte bu samimiyet ve hararet, şiirlerin geleceğe ait parlak bir güven ve sorumluluk hissiyle yazıldığını açıkça göstermektedir. Zira, Gicduvan’lı Zebinisa Sattarova’nın;

*Biz vatanın,
 Şumarıyıyız,
 Şu diyarın,
 Yarınıyız.*

dizelerini öylesine söylenmiş bir şiir değil, yarına uygun bir nesil olmaya çalışan genç bir kalbin, kendini ifadesi olarak kabul etmek daha doğru olacaktır.

Çocukların saf ve temiz kalbi ve içten algılayışı, bu uçsuz bucaksız dünyayı değişik renklerde görüyor ve ona hayretle bakarak dünyayı kendine göre keşfediyor. Çünkü, şiir neden hayretten oluşur? Ayrıca; “Başkasına yeni bir keşif diye sunacağın bir şeyi, önce kendin için keşfetmen gerekir. Aksi takdirde, bu şekilcilik ve saf bir kafiyecilikten başka bir şey değildir ve bunun hiçbir faydası yoktur.” Bu sözü, çocukların sevgili yazarı Samuil Maşrak söylemiştir. Eserdeki şiirlerin çoğu işte bu hayret ve keşfetme ruhuyla dikkati çeker. M. Baratova’nın “Ana Yurdum” adlı şiiri şöyledir;

*Mevcudatlar içinde yegane,
 Kulak ver, ey kudretli insan!
 Tüm canlılar sana ana,
 Toprak çekmekte âh u fiğan.*

*Zamanın gelince alır bağına,
Neyi sorarsan koyar sıraya.
Uğramayın toprağın kahrına,
Dinle insan yer veriyor seda.
Hayır, o kahır gazapta değil,
Bu gün toprak ağlar aslında...
Sızlanıp ağlar sallanır gider,
Volkan olup dökülür göz yaşı.
Dinle insan, bu rezalet yeter,
Bitiyor toprağın tahammülü. (33-34)*

Bu, sadece bir barışa davet şiiri değil, aynı zamanda ‘toprak ana’ nın her anlamda canlandırıldığı bir şiirdir. Sadece bugünü düşünen, insaf ve adaleti unutan, kibir ve gurura kapılan, şükretmeyi bilmeyen, evlâtlarının yaptıklarından dolayı ah eden, bazen onları gazabına uğratarak dumanlarını göğe yükselten, ancak yine de annelik şefkati üstün gelerek, eleminden üzülen, sallanarak ağlayan, göz yaşları volkan olup akan bir ‘toprak ana’ figürü çok başarıyla canlandırılır. Bu şiir, toprak anayı yağmalayan, zehirleyen ve onun anamız olduğunu unutan kişilerden şikâyet etmedir. Hayatın değişik alanlarında olup bitenlere karşı yazının takındığı tavır, bir izleyici tavrı değil, olaylar karşısında kendi fikrini olanca açıklığıyla belli eden bir şahsiyet tavrıdır. Bu anlamda bu şiir, çocuk edebiyatımızı içi boş şükretmelere, methiyelere ve dolduruşlara karşı durmaya çağırıyor. Çünkü biz, akan “Ab-ı Revan”lar hakkında pek çok şiir yazıyoruz, ama bu şiddetle akan sular nerede acaba? Aral Gölü yanarak, kuruyup bitiyor, bizim tasvir ettiğimiz coşkun sular ise, kimyevî maddelerle o kadar kirlenmiştir ki, bu suları değil içmek, yıkanmak bile oldukça tehlikeli hâle gelmiştir. Biz vatanımız Özbekistan’ın verimli topraklarını şan ve şerefle örtüyoruz, fakat onun tuz ve kimyevî maddelerin etkisiyle nasıl küle dönüştüğünü aklımıza bile getirmiyoruz. Bunun çiftçiye ve şiirlerimizi okuyan çocuklara ne şekilde zararlar verebileceğini aklımıza bile getirmiyoruz. Yukarıdaki şiir vesilesiyle, çocuklara toprak ve tabiat sevgisini aşılamanın, onun her bir zerresini göz bebeğimiz gibi koruma alışkanlığı kazandırılmasının ve onları çevreci bir ruhla eğitmenin çocuk edebiyatımızın en güncel problemlerinden biri olduğunu bir defa daha belirtmek yerinde olur.

4. Sınıf öğrencisi Bağatlı Atacan Palvanov’un “Akar Sular” adlı şiiri de sanki yukarıdaki fikirleri desteklemek için yazılmış bir şiirdir;

*Saklamak gerek,
Suyu ekmek gibi,
Damarlarında
Akan kan gibi. (51)*

Genç şairin, “Suyun ekmek gibi aziz” ve “Kanımız gibi değerli” olduğu fikirlerini şiirinde birleştirmesi ne kadar tabii ise, o kadar da manalıdır. Çünkü biz “Yanımdan akan suyun değeri yoktur” atasözünün kastettiği manayı tam olarak anlıyoruz.

Çocukların dünyayı her dakika yeniden keşfettiğini söylemiştik. Kalemleri yeni yeni çıkan bu kardeşlerimizin doğaya karşı içten bakışları, tabiatın her bir zerrresinin bir damlada aksetmesi örneğinde olduğu gibi, bu tip yeni icatları aslında onların kendileri kadar saf ve temizdir ve tam manasıyla kalplerinin derinliklerinden çıkmıştır dersek hata yapmış olmayız.

*Teşrif etti ilham dil ummanına,
Aheste fırtınalar dirildi gönülde.
Gözümün boğazından taşı deryalar,
Göründü iyilik kameti gönülde. (11)*

Bu mısraların sahibi olan Altınsay’lı Gülendam Tağayeva’nın “Çeşme” adlı bu şiirinde kullandığı bir tek söz, ibare ve teşbih onun şiirini daha parlak bir hâle getirmiş ve onu okuyucunun gönlüne ömür boyu yerleştirmiştir.

“Gözün boğazından deryaların taşması”, “Gönülde dirilen fırtınalar” bu “Çeşme”den akan parlak mısralardır. Gözyaşının deryaya benzetilmesi yapısı, aslında oldukça gelenekseldir, fakat gözün boğaz (körfez) ile kıyaslanması da eklenince bu yapı yeni bir yaratıcılık örneği olarak karşımıza çıkar. Gülendam’ın *Bahar Şiiri* adlı eserinde aynı yaratıcılık kendini bariz bir şekilde gösterir;

*Tabiat rüyasına girmiş barış,
Bahar kucakladı ağaçları,
Kuşlar yurdunu özleyip hevesle,
Vatana dönmek istiyor, baht ile. (40)*

Gülendam, bu şiirde, tabiatı çok başarılı bir şekilde canlandırıyor ve çok doğal bir yapı olan “baharın ağaçları kucaklaması”nı görebilme yeteneğine sahip olduğunu kanıtıyor. Bu doğallığı sadece şiire aşıyan olan gönüllerin keşfetmesi mümkündür.

Artık sadece kafiye, vezin ve diğer unsurları kullanarak okuyucuları, hatta bu okuyucular çocuk olsa bile, şaşırtmak mümkün değildir. Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, anlamlı, yani fikirlerle beraber şiire cila veren unsurların kullanılarak şiirin daha başarılı bir hâle getirilmesi, yeni icatlarla şiirin kendi gözüyle gördüğü dünyayı kendi sözleriyle tasvir etmesinin semeresi olarak kabul ediliyor ve değerlendiriliyor.

Çocukluk tabiatın şenlik devridir. İnce bir mizah ve espriye dayanan o neşe, kitaptaki hikâye ve şiirlerde bariz bir şekilde kendini hissettirmektedir. 5. sınıf öğrencisi İştihanlı Arif Toktaşev'in "Kızık Oyun (Garip Oyun)" adlı şiiri bu yönüyle dikkate değer şiirlerden birisi;

*Nadir, Batır ve Beşer,
Garip bir oyun oynarlar,
Üçü de ayrı yerlerde gizleniyor,
Onları bulacak
Söyleyin kim kalır? (87)*

İlk bakışta bu küçücük bir şiirdir; fakat üç çocuktaki bu küçük doğallık çerçevesi şiire olduğu gibi akseder ve şiir bu yönüyle okuyucuda büyük bir merak uyandırır. Mukaddes Nazarova'nın "Kemal'in Cevabı" şiiri, Cihangir Naharov'un "Partaşunas" ve "Tüş" hikâyelerinde de ince mizahî unsurlar bariz bir şekilde kendini gösterir. Rüstem Kabilov'un "Kara Muşuk Hasreti (Kara Kedi Hasreti)", Şehriban Nazilova'nın "Har Kiminki Özüne (Herkesinki Kendine)" şiirlerinde ise, hayvanlar canlandırılarak, şiirler onların ağzından söylenmektedir. Bu şiirlerde birtakım hurafelerden dolayı evinden kovulan kara kedi hasretlik çekmekte; maymun, oğlunu muza, sincap ise, kızını cevize benzetmektedir.

Behram Askerov'un "Taşbaka (Kaplumbağa)" adlı şiirinde ise, mizahî unsurlar çok farklı bir şekilde kullanılmıştır;

*Spor dostun olursa eğer,
Ömrün uzun olur diyorlar.
Uyuşuk ile tembele,
Hastalık tuzak diyorlar.
Katıldı kaplumbağa da
Çekirgenin söylediği söze:
Taş kaldırıp, güçlenip,
Girdim üç yüz yaşına. (48)*

Şiirdeki komiklik unsuru şurada; “*Spor yapmak uzun ömrün garantisidir*” diye nasihat eden ve yerinde durmayan çekirgenin ömrü aslında çok kısadır, onun bu sözünü tasdik eden “*Taş kaldıran*” kaplumbağanın ömrü ise gerçekten de uzundur. Bu tezatlık doğal olarak şiire bir mizahî hava katmaktadır.

Kitaplı Asadulla Corayev’in *Turnalar* destanı kitaptaki en güçlü eserlerden bir olup, ciddîliği ile bu destan okuyucuyu düşünmeye sevk etmektedir. Sınırsız arzuları olan lirik kahramanın çocukluğunu hatırlaması ile başlayan eser, sonsuz birçok hayalin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yazar;

İşte bugün arzularımda,

Dünyaları tutup duruyorum. (59)

derken, onun söylediği bu sözün samimîliğine inanmamak imkânsız. Çünkü o sizinle gönülden sohbet ediyor, hayallerin uçsuz bucaksız âlemine sizi de aşına ediyor.

Turnacıklar, turnalarım,

Uçmayın rüyayı tabir etmeden.

Hasret olmadan arzularım,

Yüzünüzü görüp, doyayım. (60)

dizelerini okuyunca, siz de gayriihtiyarî olarak sallanarak uçan turnalara yoldaş ve sırdaş olup, hayal âlemine bir an dalıp gidersiniz.

Giden, ama geri dönmeyen,

Turnaları düşünelim beraber (61)

diyen Asadulla Corayev, bize hitap ederken, bu dünyanın faniliğini, eserdeki Memetkul avcının avladığı turna ve bir emirle avcıya hedef olan turnanın çektiği eziyet “*ipleri kopan*”, “*kanatları kandan bölüşüp al*” denir ve;

Barış kızı Samanta gibi,

Gökten düşen turnalar (62)

satırlarında ise bu durum tekrar canlandırılır. Bu satırları okuduğumuzda;

Dayanamam, bir lahza bile,

Gözbebeğimi kapladı zulmet. (62)

diye feryat ederiz. Kutsal bir hayvan kabul edilen turnaya ok atarak onu yaralayanlara karşı olan kinimiz artıkça artar. Ama bu dünyada ilâhî adalet bir şekilde tecelli eder.

Hiç kimse kismetten kaçıp kurtulamaz,

Bir gün katilleri sorguya çeker beşer. (63)

Satırları da bu ilâhî adaletin tecellisini ve doğrunun galip geleceğinin müjdesi olarak bir nur gibi gönlümüze doğru akar. Eserin sonunda bulunan;

Hayır, emanet olarak kalmamış,

Bu günkü gibi hiçbir zaman barış.

Peki, kanat bağlasın sözler,

Bunu herkes bilsin diye.

Gözyaşı dolmasın gözler,

Turnaların dönmesi için. (64)

satırlarını okurken, turnaların barışı sembolize ettiği açık bir şekilde ifade edilir, bununla beraber, eserde, turnalara, barışı sağlamak için insanları mücadeleye çağırın kuşlar olarak, sembolik bir anlam yüklediği hemen fark edilir.

Kitapta göze çarpan çalışmalardan biri de, Andicanlı Berna Tursunova'nın "Kütılmagan Sergüzeşt (Beklenmeyen Macera)" adlı eseridir. Bilinmektedir ki, çocuklar yaşlarının özelliği olarak olağanüstü maceralara oldukça düşkünlüdürler. Bundan dolayı, birçok olağanüstü özelliğe sahip olan çocuk masalları, sıradan bir tarağı, geçilmez bir engele, küçücük bir aynayı, dipsiz bir göle dönüştürebilir ve sihirli bir âleme sahip olduğu için çocukları bir mıknaş gibi kendine çeker. Masallar, bu nedenle, çocukların elinden düşmez, çocukların gönlüne, diline ve aklına bir anda yerleşir. Fakat, masallardaki uydurma unsurlar ne kadar güçlü ise, masal kahramanlarının maceralarının da o denli zorlu olması gerektiği çok açıktır. Çünkü, masallar ne kadar uydurma ve fantezilerden ibaret olurlarsa olsunlar, onlardaki en garip olayların bile, aslında birer eğlence unsuru olduğunu, günümüzün iyi yetişmiş çocukları hemen anlayacak zekâyâ sahiptir. Kabul etmek gerekir ki, usta çocuk kitabı yazarlarımızın yazdığı masalların çoğu (ister nazım, ister nesir olsun), edebî bir masalın en sıradan özelliklerini bile ihtiva etmediği için, hemen "edebî bir eğlenceye" dönüşüyor. Berna Tursunova'nın *Kütılmagan Sergüzeşt* adlı eseri de bu anlamda, çocuklara nasıl eserler vermek gerektiğini çok iyi gösteren bir örnek olarak kabul edilebilir.

Yüksek bir tepede, şiddetli rüzgâra göğüs geren ceviz ağacının, rüzgârın uçurduğu çocuğu, "Cevizcik"ın maceraları ne kadar beklenmeyen ve olağanüstü olursa, ona karşı olan ilgi ve merak da o kadar fazla olur. Masallardaki maceralara katılan ve kendine has özelliklere sahip olan çeşitli canavar ve hayvanlar, oyuncaklar ve kuklalar esere bir canlılık getirir. Bu genç yazarlar, onların her birine, kendine has elbiseler giydirebildiği için, hayatın çeşitli sahalarını, oldukça zengin bir şekilde, tüm tezatları ve renkliliğiyle okuyucunun gözü önüne seriyor.

Ünlü Rus sihirbazı İgor Kio'ya; “Sizce, güçlü sezgi yetenekleriyle sihirlerinizin hilelerini hemen anlayarak, onları açıklayabilen seyirciler kimlerdir?” diye sorduklarında İgor Kio; “Bana göre, sezgisi en yüksek seyirciler çocuklardır. Çünkü onlar her şeyin temel dış özelliklerini hemen fark ederek hilelerimi çözüyorlar” diye cevap verir. Gerçekten çocuklar hayata bir kaşif gözüyle baktıkları için, bu rengârenk dünyada bulunan her şey onların nazarında belirli ve kesin özelliklere sahiptir. İşte onların bu hemen sezebilme kabiliyetleri, yeni keşifler yapabilme yetenekleri, onların eserlerinin bulunduğu bu kitapta tasvir ettikleri kişiliklere de aksetmiştir. Gerçi, tasvir edilen bu kişiliklerin, tasvir etme tekniklerine ne kadar uygun olup olmadığı konusunda değerlendirme yapacak durumda olmasak da, onların tasvir ettiği bu kişilikler, çocukların ne kadar derin bir bakış açısına sahip olduğunu bize kanıtlıyor. Hatta, kalem tutmayı yeni öğrenen bu çocukların çizdiği bu renkli resimleri, çocuklar için hazırlanan kitaplardaki renksiz ve garip tasvirlerle mukayese edecek olursak, çocuklar için hazırlanan kitapları süsleyen arkadaşlarımızın, bu genç yeteneklerden birçok şey öğrenmeleri gerektiği sonucuna varırız ki, bu değerlendirme sanırım yanlış olmaz.

Kısacası, *Çolpan Neşriyatı* (Eski adı “Yulduzça”) ve *Tan Yulduzu Gazetesi* (Eski adı “Lenin Uçkunu”) iş birliğinde düzenlenen bu edebî yarışma olumlu sonuçlar verdi. Halkımızın arasında yetenek sahibi bu kadar çok çocuk bulunmasına seviniyor ve edebiyatımızın geleceği olan bu genç yeteneklerin keşfedilmesine vesile olan bu tip yarışmaların artarak devam etmesini diliyoruz.

Üzerinde duracağımız ikinci kitap ise, *Havlı Tolu Balalar (Çocuk Dolu Avlular)* adını taşımakta. 1988 yılında *Yulduzça Neşriyatı* tarafından hazırlanan bu derleme kitap birçok yönüyle *Her Daim Olsun Kuyaş (Daima Güneş Olsun)* adlı kitabın bir devamı niteliğindedir. Bu kitapta eserleri toplanan yazarlar, çocuk edebiyatı nazmında yeni yeni özellikler keşfetmekte ve gelecek vaat etmektedirler. Eserleri kitaba alınan Zafer İsamiddinov, Kurban Sattar, Nusret Abduselamov, Nimet Duşayev gibi çocuk edebiyatımızın istikbali olarak boy gösteren genç yazarların arasında Sadıkcın İnaletov adını da özellikle söylemek gerekir. Onun “Yengi Bala (Yeni Çocuk)”, “Kekse Nok (Sakat İhtiyar)”, “Tort (Pasta)”, “Yardım (Yardım)”, “Balalık Hatırası (Çocukluk Hatırası)”, “Yaş Partizan Hakkıdaki Filmi Körganda (Genç Partizan Hakkındaki Filmi Görünce)”, “Babam (Dedem)”, “Akıbat (Akıbet)”, “Ormandaki Kozgu (Ormandaki Ayna)” gibi şiirlerindeki kendine has tarzı ve berrak tasvirler yapmadaki ustalığı, sonuca olumlu bir şekilde yansımaktadır. Bu konuya, onun “Yengi Bala” adlı şiirini örnek gösterebiliriz;

O süsen tekenin,

*Tutamadı boynuzundan.
Armut çalamadı,
Nasır ağabeyin bağından.
Dedim; korkak değilsen,
Alapar'a (köpek) bir yumruk vur.
Beceremez misin, haydi,
O zaman hemen git buradan.
Velhasıl, bizim "sınav" dan,
Geçemedi hiçbir zaman.
Mahallede yok ona,
Bir tek arkadaş.
Ama komşunun oğlu,
Düştüğü zaman suya,
Kendini atarak deryaya
Meydan okudu o korkuya. (16)*

Şairlerimizin şiirlerindeki kahramanlar çoğu zaman zalim, keskin zekâlı, biraz kurnaz, biraz da sıradan çocuklardır. Ama bu şiirin kahramanı, onların tam tersine, yumuşak huylu ve zayıf bir çocuktur. Bu şiirin başarısı belki de bu sıra dışı sonuçtan; yani kaba kuvvetin hiçbir şeyi halledemediğinin açık ve kesin olarak ifade edilmesinden ve güç gerektiren bazı sınavların tamamen boş olduğunun başarılı bir şekilde ortaya konulmasından kaynaklanmaktadır. "Yeni Bala" şiirini genç okuyuculara sevdiren hayrete düşürme ve benimsetme gibi özelliklere dayanmaktadır ve bu da şaşılacak bir durum değildir. Çünkü, bildiğiniz gibi, "Şiir genelde bir hayretten doğar" şeklinde bir söz vardır ve bu söz, bu durumu çok iyi bir şekilde açıklamaktadır.

Çocukların da başarılı şiirler yazdığı günümüzde, sadece şiirin veznini ve kafiyesini geliştirerek kimseyi hayrete düşüremezsiniz. Fakat, samimî duyguların ifade edilmesi ve kalbin derinliklerinden çıkan bir ışıkla okuyucuyu bazı konular üzerinde düşünmeye sevk edebilirsiniz. "Yaş Partizan Hakkındaki Filmi Körganda (Genç Partizan Hakkındaki Filmi Görünce)" adlı şiir, işte bu özellikleriyle okuyucunun gönlüne taht kurmuştur;

*En son sorguda da,
Sıkı tuttu kendini.*

Satmadı dostlarını,
 Hatta oyduklarında gözlerini.
 Düşmanlar elemi
 Almışlar kasten.
 Gerillayı bıraktılar,
 Ağır tankın altına.
 Salon sarsılmış!
 Yürekler dolu nefret,
 Kimdir inleyen dertle:
 “Faşistler size lanet!”
 Dehşetti bunlardan beteri
 O anda iş bu hali
 Bir kız ekrana bakarak
 Elma yer rahatça . (21)

Birbirine vurulan taşların çıkardığı kıvılcımlardan ormanda yangın çıkması gibi, bu iki dehşetli durumun kıyaslanması sonucunda, manevî yoksulluğun ve başkalarının dertlerine ortak olmamanın yarattığı gönül acizliğinin, ne kadar rezil bir durum olduğu şiirde çok bariz bir şekilde anlatılmaktadır. Tenkitçiler, çoğu zaman, çocuklar için yazılan şiirlerde öğüt verme ve kıssadan hisse almanın çok bariz bir şekilde verilmesini doğru bulmazlar, çünkü bunun çok açık olarak kullanılmasının şiirin içeriğini boşaltacağı görüşündedirler. Ama, bize göre, bu fikir her zaman doğru olmayabilir. Yukarıdaki şiirde de görüleceği gibi, doğru seçilmiş kelimelerin kullanılması ve samimî duyguların canlı bir şekilde ifade edilmesiyle de başarılı şiirler yaratılabilir.

S. Hacıbayev’in “Babam Kızık (Babam Garip)” şiiri ise, değişik yönleriyle ilgi çekmektedir;

Dedem der ki; “Ey oğul,
 Meseleyi çözmek için
 Benim dişlerim küt,
 Baban yapar, bu işi” .
 Dedem garip. Mesele-
 Elma ya da Armut değil-ki,

Söyleyin dişe ne hacet,

Adam onu yemez ki! (51-52)

Şair, kullandığı “Meseleyi çözmek için dişim küt” cümlesindeki söz oyunları ile çok canlı bir mizah üretmiş. Şiirin lirik kahramanı olan çocuğun bu sözü ilk bakışta bir hayret ifadesi gibidir ve bu şiir, aslında, iki ayrı durumun birleştirilmesiyle oluşmuştur.

Bu makalede, inceleme konumuz olan kitapların eksik yönleri hakkında durmamış olmamız, bu kitapların her yönden mükemmel eserler olduğunu düşündüğümüz anlamına gelmemelidir. Elbette ki, bu kitapların birtakım eksik ve yetersiz olan yönleri mevcut, fakat biz, bu makalede, onların eksiklikleri üzerinde değil, daha çok başarılı yönleri üzerinde durmak istedik. Ümit ediyoruz ki, bu genç şairlerimiz, sanata duydukları özlemlerinin ilk basamaklarında olduklarını daha iyi idrak ederler ve onların bu yeni arayış ve hevesleri kalplerinde hiç sönmeyecek bir ışık olarak, ömür boyu parlar.

Bu makalenin bir kısmı 1988 yılında *Şark Yulduzi* adlı derginin 10. sayısında daha önce yayımlanmıştı. Makalede eserleri üzerinde birtakım değerlendirmeler yaptığımız, Zafer İsamiddinov, Nusret Abdusselamov, Nimet Duşayev gibi şairler, Özbek çocuk edebiyatı sahasında oldukça başarılı isimler hâline geldiler. Arif Tohtaşev, Gülendäm Tağayeva, Nadire Baratova gibi genç şairlerin ise, birkaç şiir kitabı yayımlandı. Bundan on üç yıl kadar önce ilk şiirleri hakkında değerlendirmeler yaptığımız bu genç yeteneklerin, edebiyat sahasında kendi mevki ve seslerine sahip birer şahsiyet olmaları, bizim değerlendirmelerimizin ne kadar yerinde olduğunu gösterdiği için, biz de makalemizi, bazı eklemeler yaparak, tekrar yayımlamaya karar verdik.